

ЎЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЖОҒАРЫ БІЛІМ, ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛАР МИНИСТРЛІГІ
ШЫРШЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ПЕДАГОГИКА УНИВЕРСИТЕТИ

ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ ТАРИХЫ
ПӘННІҢ ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

Білім саласы:	100000 – Білім
Оқыту саласы:	110000 – Білім
Оқыту бағыты:	60110800 – Ана тілі мен әдебиеті (қазақ тілі және әдебиеті)

Шыршық – 2024

Пән/модуль коды		Оқу жылы	Семестр	Кредиттер	
QozAT 1220		2024/2025	2	4	
QozAT 1320		2025/2026	3-4	8	
QozAT 1420					
QozAT 1520		2026/2027	5-6	8	
QozAT 1620					
Пән/модуль түрі		Оқыту тілі		Апталық сағат	
Міндетті		Қазақ тілі		4	

1.	Пәннің аты	Аудитория жаттығулары (сағат)	Өзіндік білім (сағат)	Жалпы жүйетеме (сағат)
	Қазақ әдебиеті тарихы	300	300	600

2. I. Пәннің мазмұны

Пәнді оқытудан мақсат – студенттерге қазақ әдебиетінің саласы ежелгі дәуір әдебиетінің бастау бұлақтары сақ және ғұн дәуіріндегі қаһармандық дастандар, Орхон-Енисей жазба ескерткіштері және олардың көркемдік ерекшеліктері, орта ғасыр түркі тектес ғалымдардың еңбектері, Алтын Орда дәуірі әдебиеті және XVII ғасырдағы көркемдік-тарихи шежілер туралы, хандық дәуір әдебиеті тұсындағы ұлттық сөз өнері тарихының елеулі бір кезеңін қамтиды. Пәннің мазмұнында ауызша дәстүрлі жыраулық және ақындық поэзияның табиғи сабақтастығы, көркемдік, стильдік жалғастық мәселелері ғылыми-теориялық тұрғыдан мәлімет беру.

Пәннің міндеттері – ежелгі дәуір әдебиеті әдебиеттану ғылымының бөлімі ретінде көркем сөз өнерінің тарихын халқымыздың төл тарихынан бөліп жармай, тұтас күйінде алып зерттейтінін аңарту; ежелгі дәуірдегі шығарманың туылуын, әдеби өмірдің кемелденуін, сан алуан әдеби бағыттар мен көріктеу құралдарының даму кезеңдерін, әдеби үдерсіке ықпал еткен қаламгерлердің шығармаларын танып-білу; ежелгі дәуір шығармаларын зерттеуге ат салысқан әрідегі, берідегі ғалымдардың ғылыми зерттеу еңбектерімен студенттерді хабардар ету.

II. Негізгі теориялық бөлім (лекция жаттығулары)

II.1. Пән құрамына төмендегі тақырыптар енеді:

Сақтар және ғұндар дәуіріндегі қаһармандық дастандар

1-тақырып. Сақ және ғұн дәуіріндегі қаһармандық дастандар.

Сақтар-көшпенділер.. Шырақ. Томарис дастандары. Алып Ер Тонға дастаны. Оғызнаме дастаны. Ғұндар жайлы түсінік. Ғұндар дәуіріндегі қаһармандық дастандар. Шу дастаны. Көк бөрі дастаны. Ергенекон дастаны.

2-тақырып. VI-IX ғасырлардағы түркі әдеби ескерткіштері.

Түркі қағанатының пайда болуы және дамуы. Орхон-Енисей жазба ескерткіштері. «Күлтегін», «Тоныкөк» дастандары, зерттелуі және олардың көркемдік ерекшеліктері.

3-тақырып. Қорқыт ата (ақиқат пен аңыз). Қорқыт ата кітабы.

Қорқыт ата кітабы. Қолжазба нұсқалары. Зерттелуі. Қорқыт атаның өсиет-накыл сөздері.

4-тақырып. Ислам дәуірі әдебиеті. Әбу Насыр әл-Фараби.

Ислам дәуірі әдебиеті туралы түсінік. Әбі Насыр әл-Фараби энциклопедист ғалым және әдебиет зерттеушісі. Өлең кітабы.

5-тақырып. М.Қашқари. «Диуани лұғат ат-түрік» еңбегі.

М.Қашқари – энциклопидист ғалым. Диуани лұғат ат-түрік еңбегі. Зерттелуі. Сөздіктің әдеби мәні. Көркемдік ерекшеліктері.

6-тақырып. Жүсіп Баласағұн. «Құтты білік» дастаны.

Ж.Баласағұнның өмірі мен атқарған қызметі. «Құтты білік» дастанның құрылысы мен сюжеті. Дастанның көркемдік ерекшеліктері.

7-тақырып. Ахмет Йүгнеки. «Хиба-ул хаққайық» дастаны.

А.Йүгнекидің өмірі мен ақындық қызметі. «Ақиқат сыйы» дастанының қолжазба нұсқалары мен зерттелуі. Дастанның композициялық құрылысы мен идеялық мазмұны. Дастанның көркемдік ерекшеліктері.

8-тақырып. Ахмет Йассауи. «Диуани хикмет». Сүлеймен Бақырғани. «Бақырғани кітабы».

Сопылық поэзиясы туралы түсінік. Ақынның өмірі мен қызметі. Дастанның зерттелуі мен басылымдары. “Диуани хикметтің” идеялық мазмұны мен көркемдік ерекшеліктері. Сүлеймен Бақырғанидің “Бақырғани кітабы”.

9-тақырып. Алтын Орда дәуірі әдебиеті. Сайф Сараи «Гүлстан бит-түрки» еңбегі.

Алтын Орда әдебиеті туралы түсінік. Рабғузидің «Қисса-сул әнбия» еңбегі. «Кодекс Куманикус» - қыпшақтар кітабы. Сайф Сараи әрі лирик, әрі эпик ақын. «Гүлстан бит-түрки» еңбегінің қолжазба нұсқасы, зерттелуі. Дастанның композициялық құрылымы мен идеялық мазмұны..

10-тақырып. Хорезми. Мұхаббат-наме дастаны.

Дастанның қолжазба нұсқалары мен зерттелуі. Дастанның композициялық құрылысы. Дастанның көркемдік ерекшеліктері.

11-тақырып. Құтб. «Хұсрау-Шырын» дастаны. Дүрбек. «Жүсіп-Зылиха» дастаны.

«Хұсрау-Шырын» дастанының зерттелуі. Құтб аудармасының ерекшеліктері. Дастандағы образдар жүйесі. Дүрбек «Жүсіп-Зылиха» дастаны. Дастанның идеялық мазмұны. Дастандағы образдар жүйесі.

12-тақырып. Тарихи шежіре және көркемдік дәстүр. Әбілғазы Бахадүрхан. «Шежіре-и түрік».

Шежіре туралы түсінік. Әбілғазы Бахадүрхан – түркі халықтарының

ежелгі шежіресін жазған ғұлама-тарихшы. «Шежіре-и түрік» еңбегі.

13-тақырып. Қадырғали Жалаири. «Жами-ат тауарих».
Қадырғали Қосымұлы Жалаири – қазақтың ғұлама тарихшысы, қоғам және мемлекет қайраткері. «Жами-ат тауарих» еңбегі.

14-тақырып. Захриддин Мұхаммед Бабыр. «Бабыр-наме».
Ақынның өмірі мен қызметі. Бабыр – лирик ақын, әдебиет зерттеушісі. «Бабыр-наме» тарихи шежіре, көркем туынды. Дастанның зерттелуі және аудармалары.

15-тақырып. Мұхаммед Хайдар Дулати. «Тарих-и Рашиди».
Мұхаммед Хайдар Дулати – қазақтың тұңғыш тарихшы ғалымы, кемеңгер ойшылы. «Тарих-и-Рашиди» – көркем шежіре.

Хандық дәуірі әдебиеті

1-тақырып. Қазақ хандығы дәуіріндегі әдебиет.

XV-XVI ғасырдағы қазақ әдебиетінің зерттелуі. XVIII ғасырдағы қазақ әдебиеті. Қазақ хандығы дәуіріндегі әдебиеттің даму бағыттары.

2-тақырып. Асан ұайғы өмірі, шығармашылығы мен толғаулары.

Асан қайғы кмірі туралы мәлімет. Аты аңызға айналған данышпан. Асан қайғы толғауларының тақырыптық ерекшеліктері, дидактикалық сарыны. Әз-Жәнібек ханға айтқан арнау-толғаулары.

3-тақырып. Қазтуған жырау өмірі мен шығармашылығы.

Қазтуған жырау өмірі туралы мәлімет. “Бұдырайған ек шекелі” толғауындағы Қазтуғанның өз бейнесі. Жыраудың толғауларындағы суреттеулер мен обарздар.

4-тақырып. XVI ғасырдағы қазақ әдебиеті. Доспамбет жырау.

Жыраудың өмірінен мәлімет. Жырау толғауларының басты идеясы – ерлікті, батырлықты дәріптеу. «Қоғалы көлдер, қом сулар», «Айналайын Ақ Жайық», «Сере, сере, сере қар» толғауларындағы елді-жерді қорғау міндеті, соғысып өлу арманының көрініс табуы. Доспамбет толғауларындағы дүниенің өткіншілігі, адам өмірі туралы ой толғаныстарының жырлануы.

5-тақырып. Шалкиіз жырау.

Ш.Тіленшіұлы (1456-1560) – қазақ поэзиясында философиялық бағыттың негізін салушы, жаңашыл жырау. Жыраудың өмірінен деректер. Арнау-толғауларындағы заман тынысы, хан мен жырау қарым-қатынасы. Шалкиіздің ақындық шеберлігін танытатын көркемдік тәсілдер. Жырау шығармашылығының зерттелуі.

6-тақырып. XVII ғасыр қазақ әдебиеті. Жиенбет жырау.

Жиенбет Бортоғашұлы – Есім ханның әскербасы батырларының бірі әрі жорықшы жырау, қабырғалы би. Жырау өмірінен мәлімет берер аңыз әңгімелер. Есім ханға арнаған толғаулары.

7-тақырып. Марғасқа жырау.

Марғасқа жырау – Есімханның батырларының бірі, жырау. Өткір тілді, суырып салма өнердің шебері. Марғасқа жырау – ерлікті,

беріктікті жырлаушы. «Ей, Қатағанның хан Тұрсын» толғауының шығу тарихы.

8-тақырып. XVIII ғасыр қазақ әдебиеті. Ақтамберді жырау.

Ақтамберді Сарыұлы (1675-1768) – жоңғарларға қарсы күрес дәуіріндегі қол бастаған батыр, жортуыл жыршысы. Жыраудың өмірінен мәлімет. Толғауларындағы басты сарын – ерлікке, батырлыққа шақыру.

9-тақырып. Үмбетей жырау.

Үмбетей (1706-1775) – өз дәуірінің аса маңызды мәселелерін жырлаған үлкен тынысты жырау. Үмбетей жырау толғауларында ел тұрмысындағы маңызды мәселелер, батырлардың ерлігі мадақталып, жырлануы. Үмбетей – Абылай және оның батырлары жайындағы жырларды туғызушылардың бірі. Жырау толғауларында ел, жер, тарихы туралы деректердің берілуі. Үмбетейдің даңқын шығарған «Бөгембай өліміне», «Бөгембай өлімін Абылай ханға естіртуі» толғаулары.

10-тақырып. Тәтіқара өмірі мен шығармашылығы.

Тәтіқара ақын – қазақ халқының тарихында сырт жауларға қарсы күрестің ұраншысы, жауынгер ақын. Тәтіқара ақынның Абылай ханның жортылу жыршысы болқы. Ақын өмірінен декертер. «Қамыстың басы майды, түбі сайда» толғаулары ерлердің рухын көтеру, жігерлендіру үшін айтылғаны.

11-тақырып. Шал (Тілеуке) Құлекеұлы өмірі мен шығармашылығы.

Шал Құлекеұлы – жыраулар поэзиясы үлгісінен өзгешелеу, жаңа типтегі ақын. Шал ақынның өмірінен мәлімет. Ақын өлендерінің тақырыптық ерекшеліктері. Кедейлік, адам өмірінің кәрілік, жастық кезеңдері. Шал ақын өлендеріндегі лирикалық поэзия үлгілерінің кездесуі.

12-тақырып. Бұхар жырау өмірі мен шығармашылығы.

Бұхар жырау Қалқаманұлы (1668-1781) – қазақ жыраулар поэзиясының алыбы. Абылай ханның кеңесшісі, ақылгөй биі. Бұхар жырау – қазақ халқының ынтымағын, бірлігін ту етіп көтерген ұлы тұлға, кемеңгер жырау. Жыраудың өмірі туралы мәлімет. Жырау шығармашылығын тақырыптық ерекшеліктеріне қарай: адамгершілік-имандылық тәрбиесін жырлайтын насихат толғаулар, ел бірлігі тақырыбындағы толғаулар, Абылай ханға арналған толғаулар, отаршылдыққа байланысты туған толғаулар деп топтастырып қарастыру.

13-тақырып. Көтеш ақын өмірі мен шығармашылығы.

Көтеш ақын Райымбекұлы (1745-1818) – жоңғарларға қарсы күресті жырлаған жауынгер ақын. Ақынның тұрмыс, кедейлік мәселелерін жырлаған толғау жырлары.

14-тақырып: Жанкісі мен Жанак ақын өмірі мен шығармашылығы.

Жанкісінің өмірінен мәлімет. Жанкісі ақынның - Қоқан

әміршілерінің озбырылығын әшкерелейтін, қасірет шекен халық атынан айтылатын арыз ретіндегі туындылары.

Жанақ – ел аузында аты көп аталып жүрген, қазақтың өлкесіне есімі әйгілі саңлақ. Ақын өмірінен мәлімет. Жанақ айтыскер ақын. Жанақ – арнау өлең көп шығарған ақын.

XIX ғ. реалистік әдебиет

1-тақырып. Махамбет Өтемісұлы өмірі мен шығармашылығы.

Махамбет Өтемісұлы (1803-1846) – еліне, халқына шын беріліп, сол үшін шыбын жанын пидә еткен асыл ер, қалың бұқара мақсатын жоғары ұстай білген азамат ақын. Ақын өмірінен деректер. Махамбет – сыуырып салма, төкпе, күрескер ақын. Махамбет заман шындығынан бірден-бір дұрыс қорытынды жасай білген реалист ақын. Махамбет – қазақ әдебиетінде ең бірініші болып хан-сұлтандарға ғарсы халық қарғысын батыл да ашыё айта алған ақын.

2-тақырып. Шернияз Жарылғасұлы өмірі мен шығармашылығы.

Шернияз Жарылғасұлы (1807-1867) – сыуырып салма, төкпе ақын. Шернияз Махамбет рухында өлеңдер шығарып, халықты ханға қарсы күреске үндейді. Шернияз табан астынан уытты сөздерді, шешендік тіркестерді шығарып айтуға шебер ақын. Шернияз – көкрем сөзге жүйрік, тілге шебер, өзіндік беті айқын, ойларын жеріне жеткізе айта білген шешен ақын.

3-тақырып. Шөже Қаржаубайұлы өмірі мен шығармашылығы.

Шөже Қаржаубайұлы (1808-1895) – сурып салма, төкпе ақын. Ақынның өмірінен мәлімет беру. Шөже ақынның толғаулары мен арнау өлеңдері. Шөже – айтыскер ақын. Шөже халық мұраларын жатқа білген, жиі айтып жүрген.

4-тақырып. Мәделі Жүсіпқожаұлы өмірі мен шығармашылығы.

Мәделі Жүсіпқожаұлы (1816-1888) – қазақ топырағындағы әрі батыр, әрі ақын атанған азаматтардың бірі. Мәделі – айтыскер ақын. Мәделі ақын – ел татулығын, тыныштығын тілеген ақын. Мәдеоі – сыал өлеңдер де жазған, поэзияда өзіне тән түр іздерін салған.

5-тақырып. Шортанбай Қанайұлы өмірі мен шығармашылығы.

Шортабай Қанайұлы (1818-1881) – XIX ғасырда қазақ әдебиеті тарихынан елеулі орын алатын, өзіндік сөз өрнегі бар өнерпаз. Ақынның өмірі туралы мәлімет. Шортанбай – өз дәуірінің шынайы сыншысы.

6-тақырып. Сүйінбай Аронұлы өмірі мен шығармашылығы.

Сүйінбай Аронұлы (1822-1895) – қазақ халқына белгілі ақындардың бірі. Сүйінбай өмірінен деректер. Сүйінбай – айтыскер ақын. Сүйінбай – халқымыздың поэтикасына жетік шебер тілді, жүйрік ақын. Сүйінбайдың арнаулары мен толғаулары. Сүйінбай – халық батырларын

үлгі етіп, қаһармандық жырларын толғаған эпик ақын.

7-тақырып. Майлықожа Сұлтанқожаұлы өмірі мен шығармашылығы.

Майлықожа Сұлтанқожаұлы (1835-1898) – XIX ғасыр қазақ әдебиетінің көрнекті өкілдерінің бірі. Ақынның өмірінен деректер беру. Ақынның толғаулары мен арнаулары. Майлы ақын – өзі өмір сүрген заманның озбырлық сырын жақсы түсініп, әділет жолын жақтаған ақын.

8-тақырып. Мұрат Мөңкеұлы кмірі мен шығармашылығы.

Мұрат Мөңкеұлы (1843-1906) – жезтаңдай шешен-жырау, төгілген ақпа ақын. Мұрат – айтыскер ақын. Мұрат ақын шығармалырының ең көлемдісі “Қарасай-Қази” жыры. Мұрат ақынның әдеби мұраларының құнды бір саласы, оның лирикалары – аранау, хат, сын-сұхбат, ақыл-нақыл сарындағы туындылары.

9-тақырып. Біржан сал Қожағұлұлы өмірі мен шығармашылығы.

Біржан сал Қожағұлұлы (1831-1897) – XIX ғасырдағы қазақ халқы мәдениеті тарихынан елеулі орын алатын ірі ақындардың бірі. Біржанна қалған мұралар – салмағы, қадір қасиеттері, шынайы өнер туындыларына лайық, шын мәнінде ғажайып туындылар. Біржан – лирик ақын. Біржан – айтыскер ақын.

10-тақырып. Сара Тастанбекқызы өмірі мен шығармашылығы.

Сара Тастанбекқызы (1853-1907) – халқымыздың ғасыр бой аузынан тастамай, атының өзін бойтұмардай қастерлеп келген өлең өнерінің дәлмәрі. Ақын өмірі туралы. Сара – дарынды ақын, саналы суреткер, көркем сөздің шебері. Сараның ақындық өнерінің шыңы – Біржанмен айтысы.

11-тақырып. Ақан сері Қорамсаұлы өмірі мен шығармашылығы

«Ақан сері Қорамсаұлы (1843-1913) – қазақтың ән өнері аспанында зор даусымен асқақатат жыр нөсерін төккен ерекше дарын иесі, сегіз қырлы, бір сырлы адагер азамат. Ақан сері – лирик, әнші, ақын. Ақын өлеңдеріндегі сүйіспеншілік тақырыбы. Ақан сері қоғам өмірі туралы терең тоғанып, езілген елмен бірге күңіренген ақын.

12-тақырып. Шоқан Уәлиханов өмірі мен шығармашылығы.

Шоқан Уәлиханов (1835-1865) – заманының жан-жақты білгір ғалымы, батыл саяхатшысы. Ол – қазақтың тарихын, этнографиясын және әдебиетін тұңғыш зерттеуші. Шоқан – халық ауыз әдебиеті үлгелерін жинаушы. Шоқан – публицист жазушы.

13-тақырып. Ыбырай Алтынсарин өмірі мен шығармашылығы.

Ыбырай Алтынсарин (1841-1889) – қазақ әдебиеті тарихында өзіндік орны бар жазушы. Өз заманының ірі қоғам қайраткері, тұңғыш педагог жазушы, ағартушы ғалым. Ыбырай – қазақ даласында оқу-ағару

ісімен және мектеп ашу жұмысымен шұғылданған ұстаз. Ыбырайдың – педагогикалық көзқарастары. Ыбырай көрнекті ақын, талантты жазушы.

14-тақырып: Абай Құнанбаев өмірі мен шығармашылығы.

Абай Құнанбаев (1845-1904) – қазақ халқының тұтас бір дәуіріндегі ақыл-ойы мен мәдениетінің, өнері мен әдебиетінің асқар шыңы іспетті бейнеленетін кемеңгер ақын. Абай шығармашылығы. Абай қазақ поэзиясының реформаторы. Абайдың поэмалары. Абайдың қарасөздері мен нақылдары – ақын шығармашылығының елеулі саласы, өлеңдерімен мазмұндас, идеялас, бірін-бірі толықтыра түсетін маңызды шығарма.

XX ғасыр басындағы әдебиет

1-тақырып: XX ғасырдағы тарихи-әлеуметтік жағдай.

XX ғасырдағы тарихи-әлеуметтік жағдай. XX ғасыр басындағы әдебиеттегі бағыттар. Тарихи -саяси жағдай, Қазақстандағы оқу-ағарту мәселелері, кітап басу, баспасөз ісінің жандануы, орыс, европа, шығыс классиктері туындыларының аударылуы, проза жанрының өркендеуі, әдебиеттің бағыт- бағдары: ағартушылық бағыт, ағартушыдемократтық бағыт, азатшыл- демократтық бағыт

2-тақырып: Ақмолла (Муфтахиддин) Мұхаммедияров өмірі мен шығармашылығы.

Ақмолла (Муфтахиддин) Мұхаммедияров (1839-1895). Ақынның Башқұрт Республикасында туылып, Стерлітамақтағы татарлар арасында өсуі. Орынбор, Троицкідегі медреселерде оқуы. Ақмолланың Маржани жөніндегі мәрсиясы.

3-тақырып: Әбубәкір (Кердері) Шоқанов өмірі мен «Әдебиет қазақия» кітабы

Әбубәкір (Кердері) Шоқанов (1858-1895). Өмірі мен шығармашылығынан мәлімет. «Әдебиет қазақия» кітабы мен айтыстарының ерекшеліктері.

4-тақырып: Шаһды Жәңгіровтің өмірі мен шығармашылығы

Шаһды Жәңгіров (1865-1931). Туылып өскен жері – Түркістан төңірегі. Оқып-білім алған ортасы – Түркістан, Ташкент, Бұхара, Самарқанд, Шымкент, Қызылорда медреселерінде мударрис-оқытушы болып, ауылда молда болып қызмет етуі.

5-тақырып: Нұржан Наушабаев өмірі мен шығармашылығы

Нұржан Наушабаев (1859-1919). Бұрынғы Қостанай уезінің Арақарағай болысында туған. Өскен жері мен оқып білім алған, еңбек еткен ортасы - Қостанай, Торғай төңірегі. «Білімдік дариясынан іштік қанып» деп ол өзінің көп оқығандығынан дерек береді. «Манзумат қазақия» (1903) атты кітабында қазақтың шығу тегі жайлы ел аузындағы аңызды қолдайтыны.

6-тақырып: Мәшһүр Жүсіп Көпеев өмірі мен шығармашылығы

Мәшһүр Жүсіп Көпеев (1858-1931). Көп жасап, тарихи талай кезеңдерді басынан өткізді. М.Ж. Көпеев шығармашылығы. Дастандары. Өлеңдерінің тақырыбы мен идеясы. Өлеңдеріндегі имандылық

мәселелері.

7-тақырып: Мақыш Қалтаев өмірі мен шығармашылығы

Мақыш Қалтаев (1869-1916). Ақмола-Қараманында туылып, Көкшетау, Ақмола, Солтүстік Қазақстан төңірегінде молда, мұғалім болып қызмет істеуі. Шығармалары діндарлық сарында екені. Мақыш өлеңдерінің тақырыбы мен идеясы.

8-тақырып: М.Байзақов және Тайыр Жомартбаев өмірі мен шығармашылығы

М.Байзақов (1849-1932), лақап аты Молда Мұса. Шығыс әдебиеті дәстүрінде тәрбиеленуі. Өлеңдерінде сын, сыншылдық мотив молдығы.

М.Байзақов мысалдары, поэмалары, айтыстары. Сыншыл реализм әдебиеті (ағартушы-демократиялық бағыт)

Тайыр Жомартбаев (1884-1937). Абай ауылында туып, Абай өнегесінде тәлім алып, өсуі. Жасынан Абай поэзиясына еліктеуі, оқып-білім ала келе Ы.Алтынсариннің, орыс классиктерінің шығармаларының құныға оқуы.

9-тақырып: Ш. Құдайбердіұлының өмірі мен шығармашылығы

Абай өнегесінде тәлім алып, өсуі. Жасынан Абай поэзиясына еліктеуі. Қоғамдық-әлеуметтік, рухани-мәдени, әдеби өмірге белсене араласуы. Ақын прозаик, аудармашы, философ, тарихшы ретінде артында мол мұра қалдыруы. Абай дәстүрін, оның демократтық-гуманистік көзқарасын жалғастырушы, дамытушы.

10-тақырып Демократ-ағартушы акын-жазушылар. М.Сералиннің өмірі мен шығармашылығы

Мұхаметжан Сералин (1872-1920). Өмірі: оқуы, мұғалімдік қызметі. Татар саудагерінде жалданба сатушы болуы. Журналистік қызметі. «Айқап» журналын шығаруы. «Топжарған» поэмасының объективтік мәні. «Гүлхашима» поэмасы махаббатты жырлайтыны, жазба әдебиет дәстүріне бейім екені. «Киіктің көз жасы» атты дастаны. Бұларын баспа бетін көрмеген шағын дүние, көлемі он шақты бет, шығыстық үлгіде жазылған таза діни дастан.

11-тақырып: С.Көбеев пен С. Дөнентаевтың өмірі мен шығармашылығы

Спандияр Көбеев (1878-1956). С.Көбеевтің Ы.Алтынсарин ашқан мектепте оқып, орыстың прогрессивтік мәдениетін табиғи түрде бойына сіңіріп, идеялық жағынан кекселенуі. Оқытушылық қызметі. Крылов мысалдарын аударуы: тұңғыш рет көлемді кітап шығарудың мәдени, идеялық, эстетикалық маңызы. «Қалың мал» романы. Педагог-жазушы С.Көбеевтің қазақ әдебиеті мен мәдениеті тарихында ерекше орын алатыны.

Сәбит Дөнентаев (1894-1933). Өмірі. Павлодар-татар медресесінде оқуы. Шығарманың тақырыбы. Сыншыл реализмі әдебиетінің ірі өкілі екендігі. Ағарту, сот қызметінде болып, шығармашылық қызметке 1924

жылы оралуы.

12-тақырып: С.Торайғыров өмірі мен шығармашылығы

Сұлтанмахмұт Торайғыров (1893-1920). Шығармашылығының зерттелуі. Өмірбаяны. Троицкіде болуы, оқуы. «Айқап» журналында істеуі. Орыстың прогрессивтік мәдениетіне, орыс тіліне құмартуы, әлеуметтік көзқарасы. Абай, Ғ.Тоқай шығармашылығымен танысуы, олардың идеялық, шығармашылық әсері. Ақын шығармаларының тақырыбы, дәуірге, түрге, жанрға жіктеу. Лирикасы. «Кім жазықты?» романы. Романда үш ұрпақ өмірінің суреттелуі. Публицистикасы. С.Торайғыров - сол дүбірлі кезеңдегі қазақ қауымының ел толғақты мәселелерін күйіне, күңірене жыр еткен азамат ақын екені.

13-тақырып: Ә.Тәңірбергенұлының өмірі мен шығармашылығы

Әріп Тәңірбергенұлы (1856-1924). Өмірі, ақындық қызметі. Шығармаларының ауыз әдебиеті дәстүрінде жазылуы. Оларда өз дәуірінің біраз мәселелері көтерілетіні. Әріптің өлеңдері әр қилылығы.

Өлеңдерін мазмұн тақырыбына қарай төрт салаға бөлуге болатындығы: ғылым-білімнің пайдасы жайлы; достық, махаббат, дүние, өмір жайындағы өнеге-өсиет сөздер. Әріптің «Біржан мен Сара» айтысын редакциялап, бастырудағы еңбегі. Әріптің аудармалары. 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыспен байланысты туған әдебиет. Қозғалыстың әлеуметтік сипаты. Жиырма бесінші июнь жарлығы. Оны болыс-билердің қолдауы, бұқара көпшілік қарсы болуы.

Көтеріліске байланысты туған жырлардың жанрлық, стильдік, поэтикалық, лексикалық өзгешеліктері.

14-тақырып: А.Байтұрсынов өмірі мен шығармашылығы

Ахмет Байтұрсыновтың (1873-1938) өмірі мен творчестволық жолы. Қазақ мәдениеті тарихындағы ірі тұлға, аса көрнекті ғалым, қоғам қайраткері және белгілі де беделді ақын, аудармашы «Қырық мысал» А. Байтұрсыновтың И.А.Крыловтан аударған мысал өлеңдері. Мысалдарды аударуда ұстанған негізгі межесі – халқымызға жақын, таныс дүниелер, ортақ мінез-құлық мысалында ғибрат айтып, үлгілі өнерге шақыруы.

А.Байтұрсыновтың «Әдебиет танытқыш» кітабының ғылымилығы, аудармашылық шеберлігі. Тіл білімі мен әдебиеттану саласындағы еңбегі.

15-тақырып: М.Дулатов өмірі мен шығармашылығы

М.Дулатовтың (1885-1935) өмірінен мәлімет. «Оян қазақ» жинағындағы өлеңдердегі уағыздаған прогрессивті идеялардың ағартушылық-демократиялық бағыты.

«Бақытсыз Жамал» - қазақ әдебиетіндегі тұңғыш роман. Романда суреттелген әлеуметтік теңсіздік, қазақ әйелінің аянышты тағдыры. Жамал образының типтілігі, реалистілігі, автордың адам психологиясын беру, композиция құру шеберлігі.

Қазіргі қазақ әдебиеті

1-тақырып: XX ғасыр 20-30 жылдардағы қазақ әдебиеті.

Қазан төңкерісінен кейінгі қазақ әдебиетінің ХІХ ғасырдың аяғы мен ХХ ғасыр басындағы халықтық классикалық әдебиетіміздің сыншыл реалистік бағытын, адамгершілік дәстүрін сақтай отырып дамуы, әдебиеттің саяси әлеуметтік мәселелердің, революциялық өзгерістерді жырлауға бет бұруы. Жаңа әдебиеттің негізгі салалық белгілері, ізденістерінің бағыты, мазмұн байлығы. Таптық күрестер және оның әдебиетке әсері. Еңбекшілерді күреске шақырған, бостандық, теңдікті жырлаған шығармалардың туу жағдайлары, оның жазушылар ортасында жіктеушілік тудыруы. Әдебиеттің жаңа кейіпкерлерін жасауға ұмтылысы. Жанрлардың дамуы. Отызыншы жылдардағы қоғамымыздың саяси-әлеуметтік сипаттамасы, оның әдебиет пен өнердегі көрінісі.

2-тақырып: Мағжан – жарқырап шыққан жұлдыз

М.Жұмабаевтың (1893-1938) өмірі мен творчестволық жолы. Мағжан өлеңдерінде суреттелген еңбекші халықтың ауыр халі, қазақ ауылында етек алған әлеуметтік және рухани әділетсіздік, қатігездік көріністер. Бұл саладағы өлеңдерде халықтық рух, азаматтық әуен, ағартушылық-демократиялық сарын. «Батыр Баян» – тарихи-эпикалық поэма. Поэманың тарихи-әлеуметтік негізі.

3-тақырып: Ж.Аймауытов – шебер жазушы

Ж.Аймауытовтың (1898-1931) өмірі мен шығармашылық жолы, қоғамдық-әлеуметтік мұрасы. Дарынды жазушы, драматург, аудармашы, публицист. Жиырмасыншы жылдардағы қазақ романының тууы мен жетілуіндегі Жүсіпбек творчасының ролі.

«Қартқожа» романы – 1916 жыл мен азамат соғысы кезеңіндегі қазақ ауылындағы әлеуметтік ахуалды, бұқара халықтың қиын-қыспақты өмірін кең қамтып, көркем бейнеленген әдебиетіміздегі алғашқы елеулі шығарма. Тақырыбы мен идеясы.

4-тақырып: С. Сейфуллиннің өмірі мен шығармашылығы

Сәкен Сейфуллиннің (1894-1938) өмір жолы, шығармашылығы, жеке тұлғасы. Сәкеннің кеңес дәуіріне дейінгі творчасы, өлеңдерінің реалистік сипаты, демократиялық-ағартушылық бағыты, тақырыптық байлығы, суреткерлік шеберлігі. Сәкен өмірі мен шығармашылығының жаңа кезеңі.

5-тақырып: Б.Майлин – шағын әңгіме шебері

Б.Майлиннің (1894-1938) өмірінен мәлімет. Майлин шығармаларының басты тақырыбы - қарапайым еңбек адамы, қазақтың қалың бұқарасының әлеуметтік өмірдегі жаңалықтарға байланысты сана-сезімдегі өзгерістері, рухани оянуы, өсуі. Майлин – прозаик, шағын әңгіме жанрының майталманы.

6-тақырып: Ілияс – өрісі кең, өресі биік, эпик ақын

І.Жансүгіровтың (1894-1938) өмірі мен шығармашылығы. Ілияс үздік ақын. Лирикасындағы табиғат және өнер тақырыбы. Жазушылық талантының поэзияда танылуы. Поэма жанрын дамытудағы еңбегі.

7-тақырып: 1930-1950 жылдардағы қазақ әдебиеті.

Қазіргі қазақ әдебиеті жанларының өсуі. Әдебиетке Ә.Әбішев, Ә.Сәрсенбаев, Ғ.Сланов, С.Шәріпов, Ж.Саин, Қ.Аманжолов, Қ.Бекхожин, Д.Әбішевтердің келуі. Әдебиетте әлі де поэзияның басымдығы.

Қазіргі қазақ әдебиетінде драматургия жанрының өрлеуі, ауыз әдебиеті материалына сүйеніп жазылған тарихи тақырыпқа арналған пьесалардың ішінен М.Әуезовтың «Түнгі сарын» (1934), Л.Соболевтің бірігіп жазған «Абай» (1939), Ғ.Мүсіреповтың «Қозы Көрпеш – Баян Сұлу». Бұлардың жалпы драмалық құндылық жағынан өзге пьесалардан оқшау тартымдылығы.

Соғыс кезеңіндегі қазақ ақындарының өлеңдері, туысқан халықтардың жауынгерлік поэзиясының бір арнада дамуы, қазақ поэзиясында Жамбыл шығармашылығының алатын орны. Отан соғысынан кейінгі бейбіт құрылыс дәуіріндегі қазақ кеңес әдебиетінің есеюі, негізгі табыстары.

Партияның идеология саласындағы қаулыларының әдебиетті дамытуға тигізген зияны.

Сабыр Шәріпов (1882-1942). Әлеуметтік құлашы кең қоғам қайраткері. Өмірі мен шығармашылығынан мәлімет. Көптеген әңгіме, очерктерін саяси шаруашылық тақырыпқа жазуы. Қазақ тұрмысынан алынған «Алтыбасар» атты әңгімелер жинағы. Әңгіменің негізгі идеялық бағыты - ұлттар арасындағы қарым-қатынастарды, тіршілік жағдайын шынайы көрсетуі.

Қазақ прозасының 30-жылдардағы өркендеу белесінде «Бекболат» повесінің айрықша орны бар екендігі.

8-тақырып: Иса Байзақов өмірі мен шығармашылығы

Иса Байзақов (1900-1946). Исаның ауыз әдебиеттен жазба әдебиетке көтерілуі. Өлеңді ауызша шығарып айтуға шеберлігі, даңқты импровизаторлығы. Өмірінен мәлімет. Ақынның алғашқы шығармаларының идеялық тақырыптары. Ұзақ поэмаларды жазуға бой ұруы.

9-тақырып: Жамбыл Жабаев – ұлы сахараның жыршысы

Жамбыл Жабаев (1845-1945). Қазіргі қазақ әдебиетінің прозалық үлкен шығармасымен ғана емес, халық поэзиясының ең жақсы дәстүрлерін дамыту арқылы қазақ мәдениетіне үлес қосуы. Өмірінен мәлімет. Жамбылдың айтыстары. Жамбыл – ірі эпик ақын. «Сұраншы батыр» Жамбылдың төңкеріске дейінгі жылдарының негізгі мотиві ел басындағы ауыр хал, теңсіздік.

10-тақырып: С.Мұқановтың өмірі мен шығармашылығы

Сәбит Мұқанов (1900-1973). С.Мұқанов өмірі мен шығармашылық жолы. С.Мұқанов - әдебиеттің барлық жанрында өнімді еңбек еткен, әдебиет зерттеу ісіне де елеулі үлес қосқан көрнекті жазушы. С.Мұқанов өлеңдерінде жасалған қазақ кедейінің жиынтық бейнесі. С.Мұқановтың «Сұлушаш» шығармасы өлеңмен жазылған роман.

11-тақырып: М.Әуезов – ұлы жазушы

Мұхтар Әуезов (1897-1961). Қазіргі қазақ әдебиеті ғана емес, бүкіл дүниежүзілік әдебиеттің көрнекті өкілі екендігі.

Прозаның оның ішінде роман жанрының қалыптасып дамуына

жазушының үлкен әсері. Қазақ драматургиясының да негізін қалаушылардың бірі екендігі. М.Әуезовтің өмірі мен шығармашылық жолы. Жазушының 20-30 жылдары жазған шығармаларындағы «Ескілік көлеңкесінде», «Қорғансыздың күні», «Қараш-Қараш оқиғасы» т.б. халық тұрмысының реалистік суреттері. М.Әуезовтің өмірге сыншылдық реалистік суреттері, көзқарасы шеберлік өрнектері, романтизм элементтері. Өңгімелеріндегі «Білек-білекке», «Шатқалаң», «Іздер», «Бүркітші» адам образын жасау, өмір шындығын бейнелеудегі ізденістері.

М.Әуезов – драматург. Абай жолы эпопеясы. Абай және өнер адамдары. Романдағы махаббат пен достық проблемасы. Романның көркемдік ерекшелігі, жазушының шеберлігі. Романның әдеби-тарихи манызы.

12-тақырып: Ғ.Мүсірепов өмірі мен шығармашылығы

Ғ.Мүсірепов (1902-1985). Қазіргі қазақ әдебиетінің көрнекті өкілдерінің бірі екендігі. Проза мен драматургия жанрын дамытудағы еңбегі. Өмірінен мәлімет. Ғ.Мүсірепов – сөз зергері. Алғашқы өңгімелеріндегі шынайы шындық тақырыбы. Шығармаларына жанрлық тұрғыдан сипаттама беру. Ғабиттің отызыншы жылдарда драматургияға ауысу. Тарихи тақырыпты көбірек суреттеуі. Романдары қазақ әдебиетінің биік шоққысы екендігі.

13-тақырып: Ғ.Мұстафиннің өмірі мен шығармашылығы

Ғабиден Мұстафин (1902-1985). Ғ.Мұстафиннің өмірі мен шығармашылығы. Жазушының қазақ әдебиетіндегі бүгінгі заман тақырыбын игерудегі орны. Тарихи төңкеріс тақырыптағы «Дауылдан кейін» романы – жазушының өсу белесі.

Жазушының кесек көлемді шығармаларды жазуға бет бұруы, бұл саладағы еңбегі «Шығанақ» романы (1945). «Миллионер» повесі (1948) жаңа мен ескінің арасындағы тартыс.

14-тақырып: Соғыс жылдарындағы қазақ әдебиеті

Асқар Токмағамбетов (1905-1983). А.Токмағамбетовтың өмірі мен шығармашылығы. Алғашқы жинақтары. Тайыр Жароков (1908-1965). Өмірінен мәлімет. Ақынның алғашқы жинағы «Жұлдыз жарығы» (1932). Мұндағы өлендер жинағы арқылы поэзияға екпінмен, қарқынмен, шабытпен келгендігін таныту

Ғали Орманов (1907-1973). Ақынның шығармашылық сапары қысқа лирикалық өлендер жазудан басталуы. 1927-1928 жазылған «Қора», «Диканбай», «Мойын-Серік» сияқты өлендерінде ұйымдасып, серіктесіп еңбек етуін суреттеуі.

Қасым Аманжолов (1911-1955). Өмірінен мәлімет. Тұңғыш өлендер жинағы «Өмір сыры» (1938) деген атпен шығуы. Қасымның Абай поэзиясынан үйренуі. Отан соғысы дәуірі - Қасым Аманжоловтың поэзиясының өскен жылдары екендігі.

Жұмағали Саин (1912- 1961). Ж.Саиннің тұңғыш өлендер жинағы 1936 жылы шыққандығы, 1988 жыл «Алтын таң» атты кітабының жарық көруі.

«Досыма хат» (1939), «Күланда» (1940) атты поэмалары. Отан соғысы кезінде партизандар отрядын құрушылардың бірі болуы.

15-тақырып: 1950-1990 жылдардағы қазақ әдебиеті.

Әдеби дамудың басты бағыты. Лирикалық прозаның өріс алуы. Әдеби дамудың әдебиетте реализмнің тереңдеуі. Өткен тарихтың қайғылы беттеріне үңілген шығарманың Ш.Мұртаза «Бесеудің хаты», Саттар Ерубаев «Ақбоз үй» т.б. әшкерелегіш сипаты. Әдебиетіміздегі тарихи тақырып. Әбділлада Тәжібаев (1909 жылы туылған). Жазушының қазақ әдебиетінің поэзиясы және драматургия саласында қатар еңбек етуі. Өмірінен мәлімет. Ә.Кекілбаев өмірі мен шығармашылығы. Қазақ романдарының дамуындағы үлесі.

III. Семинар жаттығулар бойынша әдістемелік нұсқау және ұсыныстар

Семинар жаттығулар үшін төмендегі тақырыптар ұсынылады:

1. Сақтар дәуіріндегі қаһармандық дастандар.
2. Ғұндар дәуіріндегі қаһармандық дастандар.
3. “Орхон-Енесей” жазба ескерткіштері. Зерттелуі мен аудармалары жайлы.
4. “Қорқыт ата кітабы” – түркі халықтарына ортақ мұра.
5. әл-Фараби – энциклопедист ғалым.
6. М.Қашқари және “Диуани лұғат-ат түрік” еңбегі.
7. Жүсіп Баласағұн және “Құтты білік” дастаны.
8. Ахмет Йүгнеки және “Хибат-ул хақайық” дастаны.
9. Ахмет Йассауи және “Диуани хикмет” дастаны.
10. Саиф Сарай. “Гүлістан бит турки” еңбегі.
11. Хорезми. “Мұхаббат-наме” дастаны.
12. Құтб. “Хұсрау-Шырын” дастаны.
13. Дүрбек. “Жүсіп-Зылиха” дастаны.
14. Әбілғазы Баһадүрхан. “Шежіре-и түрік” еңбегі.
15. Қадырғали Жалаири. “жамі-ат тауарих” еңбегі.
16. Бабыр. “Бабыр-наме” дастаны.
17. Хайдар Дулати. “Тарих-и-Рашиди” еңбегі.
18. Асан қайғы өмірі, шығармашылығы мен толғаулары
19. Қазтуған жыраудың өмірі мен шығармашылығы
20. Доспамбет жыраудың өмірі, шығармашылығы мен толғаулары
21. Шалкиіз ақынның өмірі мен шығармашылығы
22. Жиёмбеттің жыраудың арнау-толғаулары
23. Марғасқа жырау өмірі мен шығармашылығы
24. Ақтамберді жырау өмірі, шығармашылығы мен толғаулары
25. Үмбетей жыраудың өмірі мен шығармашылығы
26. Тәтіқара ақынның өмірі мен шығармашылығы
27. Шал ақынның өмірі мен шығармашылығы
28. Бұхар жыраудың өмірі, шығармашылығы мен толғаулары

29. Көтеш ақынның өмірі мен шығармашылығы
30. Жанкісі мен Жанак ақынның өмірі мен шығармашылығы
31. М.Өтемісұлының өмірі мен шығармашылығы
32. Шернияз ақынның өмірі мен шығармашылығы
33. Шөже ақынның өмірі мен шығармашылығы
34. Мәделі ақынның өмірі мен шығармашылығы
35. Шортанбай Қанайұлының өмірі мен шығармашылығы
36. С. Аронұлының өмірі мен шығармашылығы
37. Майлықожа ақынның өмірі мен шығармашылығы
38. Мұрат ақынның өмірі мен шығармашылығы
39. Біржан сал өмірі мен шығармашылығы
40. Ақмолла Мұхаммедияров өмірі мен шығармашылығы.
41. Әбубәкір (Кердері) Шоқанов өмірі мен «Әдебиет қазақия» кітабы
42. Шаһды Жәңгіровтің өмірі мен шығармашылығы
43. Нұржан Наушабаев өмірі мен шығармашылығы
44. Мәшһүр Жүсіп Көпеев өмірі мен шығармашылығы
45. Мақыш Қалтаев өмірі мен шығармашылығы
46. М.Байзақов және Тайыр Жомартбаев өмірі мен шығармашылығы
47. Ш. Құдайбердіұлының өмірі мен шығармашылығы
48. М.Сералиннің өмірі мен шығармашылығы
49. С.Көбеев пен С. Дөнентаевтың өмірі мен шығармашылығы
50. С.Торайғыров өмірі мен шығармашылығы
51. Ә.Тәңірбергенұлының өмірі мен шығармашылығы
52. А.Байтұрсынов өмірі мен шығармашылығы
53. М.Дулатов өмірі мен шығармашылығы
54. Мағжан Жұмабаев өмірі мен шығармашылығы
55. Ж. Аймауытов өмірі мен шығармашылығы
56. С.Сейфуллин өмірі мен шығармашылығы
57. Б. Майлин өмірі мен шығармашылығы
58. И. Жансүгіров өмірі мен шығармашылығы
59. С.Мұқанов өмірі мен шығармашылығы
60. М.Әуезов өмірі мен шығармашылығы
61. Ғ.Мүсірепов өмірі мен шығармашылығы
62. Ғ.Мұстафин өмірі мен шығармашылығы
63. Ғ.Орманов өмірі мен шығармашылығы
64. Қ.Аманжолов өмірі мен шығармашылығы
65. Ә.Тәжібаев өмірі мен шығармашылығы
66. Қ.Мырзалиев өмірі мен шығармашылығы
67. М.Мақатаев өмірі мен шығармашылығы

Семинар жаттығулар мультимедиа құрылмалармен жабдықталған аудиторияда бір академиялық топта бір профессор-оқытушы тарапынан өтілуі қажет. Жаттығулар актив және интербелсенді әдістер көмегінде өтілуі, сәйкес түрде педагогикалық және ақпарат технологиялардан қолдану мақсатқа сай.

IV. Өзіндік білім және өзіндік жұмыстар

Өзіндік білім үшін ұсынылатын тақырыптар:

1. Сактар – көшпенділер.
2. Ғұндар дәуіріндегі тарихи-мәдени, әлеуметтік жағдай
3. Түркі қағанаты дәуіріндегі әдеби-мәдени жағдай
4. «Орхан-Енесей» жазба ескерткіштерінің зерттелуі
5. «Қортық ата кітабының» композициялық құрылысы
6. әл-Фараби – ақын
7. «Диуани лұғат-ат түрік» энциклопедиялық еңбек.
8. А.Йүтнеки және «Ақиқат сыйы» дастаны
9. А.Йассауи және «Ақыл кітабы» дастаны
10. Қазақ әдебиетіндегі қисса-дастандардың алатын орны
11. Алтын Орда дәуірі әдебиеті
12. «Гүлістан бит-түрки» төл тума шығарма
13. «Мұхаббат-наме» дастанның көркемдік ерекшеліктері
14. «Хұсрау-Шырын» дастанындағы образдар жүйесі
15. «Жүсіп-Зылиха» дастанындағы образдар жүйесі
16. Бабыр және «Бабыр-наме» туындысы
17. Хайдар Дулати және «Тарих-и-Рашиди» еңбегі
18. Әбілғазы Баһадүрхан – шежіреші және тарихшы.
19. XIX ғасыр басындағы әлеуметтік-тарихи жағдай.
20. М.Өтемісұлы – күрескер ақын.
21. Т.Әлімқұловтың “Қара ой” әңгімесін оқу және талдау жасау.
22. С.Аронұлы – айтыскер ақын.
23. С.Аронұлы шығармалырының зерттелуі
24. Мәделі – әрі батыр, әрі ақын.
25. М.Сұлтанқожаұлының ақындығы.
26. Мұрат ақындығы
27. Біржан сал – көрнекті ақын
28. Біржан – айтыскер ақын
29. Сара Тастанбек қызының шығармашылығы
30. Ақан сері – әнші, ақын.
31. Ақан сері өлеңдерінің тақырыбы
32. Ы.Алтынсарин – педагог-ағартушы.
33. Ы.Алтынсарин – көрнекті ақын, талантты жазушы.
34. Шоқан – әдебиеттанушы ғалым
35. Шоқан – этнограф ғалым
36. Абай – кемеңгер ақын
37. Абай – қазақ жазба әдебитінің негізін салушы
38. Абай қарасөздерінің тәрбиелік мәні

V. Курс жұмысын дайындау үшін ұсыныстар

Курс жұмысы – оқу үдерісімен қатар орындалатын жұмыстардың ең күрделісі. Бұл, әдетте, студенттің нақты бір мәселені өз бетімен, шығармашылық бағытта ойластыру шамасын тексеру амалы болмақ, соған орай, оның ғылыми-зерттеу ісіне деген ынта-жігері, икемділігі, өз мамандығына байланысты білім дәрежесі байқалмақ.

Курс жұмысының тақырыбы ғылыми, практикалық маңызы жағынан аталып, жүйелі түрде талданылған тілдік деректер негізінде сипатталуға тиіс. Курс жұмысын бұлайша жазып құрастыру студенттердің қазақ тілі мен әдебиет пәндерінен білімін кеңейте түседі; ғылыми жұмыс жүргізуге ынталандырып, оның жолы мен әдісін үйренуге дағдыландырады. Демек, курс жұмысы ғылыми-зерттеу ісінің алғашқы бір түрі болып саналады.

Курс жұмысы бір жыл бойында әзірленеді. Бұл – VIII семестр үшін орындайтын жұмысқа VII семестрдің басында кірісуі керек деген сөз. Осы кездерге дейін студенттер қазақ тіл білімі жайында біраз курстарды өтеді, негізгі әдебиеттермен (оқу құралдарымен) танысады, жалпы мамандық курстың салалары бойынша бақылау-жаттығуларын орындайды. Бұлар курс жұмысының уақытында, талапқа сай жазылып бітуіне кең мүмкіндік береді. Әрине, курс жұмысының ойдағыдай, жақсы жазылуы студенттің өз мамандығынан қаншалықты теориялық, практикалық дайындығы барына және саналы түрде қызмет жасауына байланысты.

Курс жұмысы тақырыптары

- 1.Сүйінбай– айтыскер ақын
- 2.Шөже – төкпе ақын
- 3.Майлықожа ақындығы
- 4.М.Өтемісұлы күрескер ақын
- 5.Ақан сері – әнші ақын
- 6.Біржан сал – айтыскер ақын
- 7.Сара ақындығы
- 8.М.Көпеев – талантты ақын
- 9.Әнші ақындардың қазақ әдебиетіндегі орны
- 10.Ғ.Мүсіпрепов шығармаларындағы ана бейнесі
- 11.Қ.Аманжолов поэзиясындағы Отан бейнесі
- 12.Ы. Алтынсарин – талантты жазушы
- 13.А.Байтұрсынов - фольклортанушы ғалым
- 14.Махамбет поэзиясындағы Исатай бейнесі
- 15.Б.Майлин әңгімелерінің көркемдік ерешеліктері
- 16.М.Әуезовтің «Абай жолы» роман-эпопеясындағы Абай бейнесі
- 17.М.Әуезовтің «Абай жолы» роман-эпопеясындағы Құнанбай бейнесі
- 18.М.Дулатовтың «Бақытсыз Жамал» романындағы Жамал бейнесі
- 19.М.Жұмабаев – лирик ақын
- 20.М.Шаханов – ұлт мүддесін қорғаушы тұлға

	21. Ж. Аймауытов романдарының көркемдік ерекшеліктері 22. А. Тоқмағамбетов-сатирик ақын 23. Жамбыл – ұлы сахараның жыршысы 24. Абай – қазақтың кемеңгер ақыны 25. Қ. Мырзаліев және қазақ поэзиясы 26. А. Байтұрсынов – әдебиеттанушы ғалым 27. Жамбыл - сахара сұңқары 28. Сұлтанмахмұт – дәуір ақыны 29. XX ғасыр басындағы баспасөз мәселесі 30. Ә. Тәңірбергенов – қиссашыл ақын
3.	VI Пәнді оқыту нәтижесінде (қалыптасатын компетенциялар) Пәнді меңгеру нәтижесінде студент: • Қазақ әдебиеті тарихының қалыптасу, даму кезеңдері жайлы білуі; Қазақ әдебиеті тарихында хатқа түскен шығармалардың ерекшеліктері туралы терең білімге не болуы; (білім) • Теориялық білімді практикада қолдана білуі, дағды қалыптастыруға не болуы; (дағды) • Қазақ әдебиеті тарихында хатқа түскен шығармаларды тарихи-әдеби тұрғыдан саралау, шығармалардың көркемдік ерекшеліктері жайлы жан-жақты түсіну ептілігіне не болуы керек. (ептілік)
4.	VII. Оқыту технологиялары мен әдістері: • лекциялар; • интербелсенді әдістер; • тақырып бойынша кейс-сатдилар • семинарлар (СТО, проблемалы оқыту, сұрақ-жауап, т.б.); • топтық жұмыс; • презентация жасау.
5.	VIII. Кредиттерді алу үшін талаптар: Пәнге тиісті теориялық және әдістемелік ұғымдарды толық игеру, талдау нәтижелері бойынша дұрыс шешім қабылдау, үйреніліп жатқан тақырып бойынша өзіндік ой-пікір айту және ағымдағы, аралық бақылау қалыптарында берілген тапсырмаларды орындау, қорытынды бақылау бойынша жазбаша жұмысты тапсыру.
6.	VIII. Негізгі және қосымша оқу әдебиеттер мен ақпарат деректері Негізгі әдебиеттер: 1. Келімбетов Н. Ежелгі дәуір әдебиеті. Оқулық. – Алматы, «Санат», 2005. – 336 б. 2. Сүйіншәлиев Х. Қазақ әдебиетінің тарихы. – Алматы, «Санат», 1997. – 996 б. 3. Қалижан У. Қазақ әдебиетіндегі діни ағартушылық ағым. Алматы, 1998. 4. Абдувалитов Е. Қазақ әдебиеті тарихы. – Ташкент, 2020.

Көмекші әдебиеттер:

5. Классикалық зерттеулер: Көп томдық. – Алматы, «Әдебиет Әлемі», 2012. Т.6: Көне түркі әдебиеті туралы зерттеулер. – 408 б.
6. Қирабаев С Қазіргі қазақ әдебиеті. Алматы, 1998.
7. Қыраубайқызы А. Ежелгі әдебиет. Алматы, 2001.
8. Мағауин М. Ғасырлар бедері. Алматы, 1991.
9. Ежелгі дәуір әдебиеті. II кітап. Хрестоматия (Құрастырған Қыраубаева А.) Алматы, 1991.

Ақпарат ресурстары:

<http://www.edu.uz>

<http://www.uzedu.uz>

<http://www.gov.uz>

www.pedagog.uz

www.cspi.uz

www.pedagog.uz

www.edu.uz

www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O‘z.MK)

www.ziynet.uz - Ziynet axborot-ta’lim resurslari portali

7. Шыршық мемлекеттік педагогика университеті тарапынан істеп шығылған және университет Кеңесінің 2024 жыл “29.08” 1 дағы қаулысымен бектілген.

8. Пән/модуль үшін жауапкерші:

Ж.Байзаков – ШМПУ-дің, “Өзбек тіл білімі” кафедрасының оқытушысы.

9. Пікір білдірушілер:

Т.Төрткулбаева - НМПИ, “Қазақ тілі және әдебиеті” кафедрасы ф.ф.ф.д. (PhD)

Абдувалитов Е.Б.- ТМПУ, “Қазақ тілі және әдебиеті” кафедрасы меңгерушісі, п.ғ.д., (DSc).